

Билла ۋە جەمئىيەت

ۋەسەلەت

3
СОН

ПАЙШАНБА КУНЛАРИ ЧИҚАДИ

• ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ БОЛАЛАР ЖАМҒАРМАСИ ВА ХАЛҚАРО «СОГЛОМ АВЛОД УЧУН» ХАЙРИЯ ЖАМҒАРМАСИ ҲАФТАЛ ИГИ

• Баҳоси эркин нарҳда

Республика Халқ таълими, Соғлиқни сақлаш вазирликлари ва ҳукуматга қарашли бўлмаган "Соғлом авлод учун" халқаро хайрия жамғармаси, республика ўқув-услубий маркази билан ҳамкорликда баркамол авлод тарбияси масаласига бағишлаб республика семинар-кенгаши ўтказди. Анжуманда ўқувчилар саломатлигини муҳофаза қилиш ва Халқ таълими вазирлиги тасарруфидаги ўқув муассасаларида "Соғлом авлод учун" истиқлол дастурининг бажарилиши муҳокама қилинди. Сўзга чиққанлар ёш авлоднинг соғлом турмуш тарзини шакллантиришда давлат муассасалари ва жамоат ташкилотлари ҳамкорлигини ривожлантириш зарурлигини таъкидладилар.

Ўзбекистон Республикаси Вазир-

ПАЙШАНБАДАН ПАЙШАНБАГАЧА

лар Маҳкамасининг "1995-1996 йилларда қишлоқ хўжалиги мажмуининг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш чора-тадбирлари тўғрисида" қарори эълон қилинди. Қарордан мақсад 1995-1996 йилларда агросаноат мажмуининг моддий-техника базасини тракторлар, пахта териш машиналари, асбоб-ускуналар билан мустаҳкамлаш ва қишлоқ хўжалиги техникаси ишлаб чиқарувчи корхоналарнинг барқарор ишлашини таъминлашдир.

Вазирлар Маҳкамасида
Ўзбекистон Республикаси Бош Ва-

зирининг биринчи ўринбосари И. Жўрабеков раислигида ёқилги-энергетика ресурсларини тежаш комиссиясининг мажлиси бўлди. Республика вазирликлари ва идоралари бўлинмаларида нефт маҳсулотларидан фойдаланишнинг аҳволи тўғрисидаги масала кўриб чиқилди.

Тошкент шаҳрининг Эски шаҳар қисмини қайта қуриш ва обод қилиш ишларининг боришини мувофиқлаштирувчи ва назорат қилувчи республика комиссиясининг навбатдаги мажлиси бўлди. Унда эски шаҳар худудида яшаш

шароитини яхшилаш бўйича дастлабки тадбирлар амалга оширилганлиги, хусусан бузилиши керак бўлган хонадонлардан аҳолини кўчириш учун янги уй-жойларни бунёд этиш ишлари бошлаб юборилгани таъкидланди.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Фармони билан "Кўп йиллик ҳалол меҳнати, илм-фанини ривожлантиришдаги ва юқори малакали мутахассислар тайёрлашдаги хизматлари ҳамда жамоат ҳаётида фаол иштирок этаётгани учун" Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Олий аттестация комиссияси раиси — академик Бекжон Ойбекович Тошмухаммедовга "Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган фан арбоби" фахрий унвони берилди.

Абдувоҳид Тўраев сурати

УШБУ СОНДА

2-бет

• **ОНАЛАР АРМОНДАН
ЙИҒЛАМАСИН**

3-бет

• **БОЛАЛАР ДУНЁСИ**

4-бет

• **ЗУРРИЁДЛАРИНГ СОҒ
БЎЛСИН ЭЛИМ!**

6-бет

• **ГЎЗЛЛИК САБОҒИ**

7-бет

• **ЎЗБЕКИСТОН
ДОВРУҒИНИ ДУНЁГА
ТАРАТАЁТГАНЛАР**

«Оила ва жамият» 3 (175)

Ижтимоий ҳимоя

ЮТУҚ БАҲАМЖИҲАТЛИҚДА

Мамлакатимизда ўтказилаётган иқтисодий ислохотнинг энг муҳим узвий қисмларидан бири аҳолини ижтимоий ҳимоя қилиш сифатида белгилангандир. Мухбиримиз Шаҳрисабз шаҳрида бўлиб, шаҳар мустақаддилари билан бу борада амалга оширилаётган ишлар хусусида қисқача суҳбатлашиб келди.

Х. ИБОДУЛЛАЕВ, шаҳар ҳокими муовини: — 1994-95 йил қиш мавсумига тайёргарлик кўриш мақсадида шаҳар ҳокимининг Фармонига асосан комиссия тузилди. Комиссия унумли фаолият кўрсатиши учун маҳалла раислари ва шаҳар ҳокимлиги бўлимлари аъзолари унинг ишига жалб этилди. Биз кам таъминланган аҳолига қишқи мавсумда керакли бўладиган барча нарсаларни гамлашга ҳаракат қилдик. Шу бугунга қадар 89 оилага моддий ердан кўрсатилди. Жумладан 20000 сўмлик кўмир, 28000 сўмлик газ кам таъминланган оилаларга текин тарқатилди, 40000 сўмлик иситиш тармоғи хизмати харажати ҳам алоҳида жамгарма ҳисобидан қопланди. Бироқ ҳали олдинда қилишимиз лозим бўлган ишлар ҳам талайгина.

А. ХАЙДАРОВ, шаҳар статистик бўлими бошлиғи: — шаҳар ҳокимияти томонидан 2917 оила ижтимоий ҳимояга олинган. Ҳар бир маҳаллада 7 кишидан иборат комиссия тузилган. Хусусан, ижтимоий таъминот, меҳнат бўлими ходимлари бу гуруҳларга аъзо.

Шаҳрисабз вилоятда аҳоли зичлиги бўйича биринчи ўринда. Ҳар йили 900-1000 ишчи ўрин ташкил қилиш керак. Бу ҳокимлик олдида турган энг катта муаммо.

Комиссиядаги меҳнат бўлими ходимининг вазифаси маҳалладаги ишсизларни аниқлаб, уларга

иш билан таъминлашга кўмаклашиш. Бу муаммони ҳал қилиш учун тадбиркорлик жуда кўл келмокда. Бизда 152 хусусий, оилавий корхоналар рўйхатдан ўтган, уларда 2000 дан зиёд ишчи бор. Яқка тартибда 1300, касаначи сифатида 1000 га яқин одам фаолият кўрсатмокда. Бу нарса муаммоларимизни ҳал қилишда ердан бермокда.

Р. ИШАЛИЕВА, Хотин-қизлар кўмитаси шаҳар бўлими бошлиғи: — Ҳамма нарсанинг бошланиши оиладан. Агар оилангиз тинч бўлса, кўнглингиз тинч, демак, ишингиз яхши бўлади. Шаҳримиз аҳолисининг 51 фозини хотин-қизлар ташкил қилади. Асосий мақсадимиз оилани парокандаликдан сақлаш, оила бузилишининг олдини олиш. Хотин-қизларимизга иложи борича енгилликлар яратишга ҳаракат қилишимиз. Баъзи корхоналарда хотин-қизлар иш соатларини қисқартиришга, меҳнат жараёнида улар учун ҳар томонлама шароитлар яратишга эришдик. Шаҳримиздаги болалар шифохонаси болалар ва оналар шифохонасига айлантирилди. Энди бу ерда нафақат болалар, оналар ҳам ўз соғлиқларини тиклашлари мумкин.

Ўтган йилдаги катта ютуқларимиздан бири аграрлишлар сонининг камайгани бўлди.

Биз оила мустаҳкам бўлиши учун турмушга чиқиш олдидаги қизлар, қайнона-келиндар ва хатто куёвлар билан ҳам мунтазам давра суҳбатлари уюштиришга. Уларнинг эҳтиёжларини ўрганиб ердан бермокдамиз. Аёллар учун гўзаллик салонлари шаҳримизнинг бир қанча жойларида фаолият кўрсатяпти. Аёл зоти жуда мўрт яратилган. Шунинг учун у ширин сўзга зор, эъвозга мухтож. Оила мустаҳкамлигига эришиш учун эркакларимиз шу нарсани яхши англашлари лозим.

Ботир ЭРНАЗАР суҳбатлашди

Ғалабанинг 50 йиллиги олдида

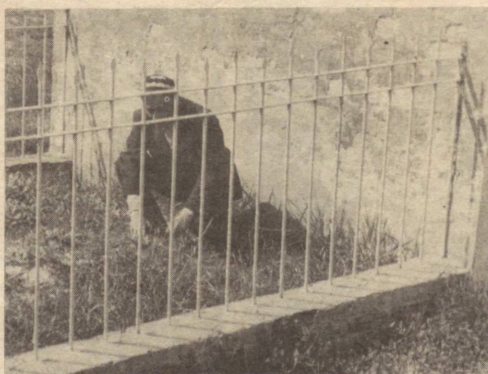
ОНАЛАР АРМОНДАН ЙИҒЛАМАСИН

Менинг ҳам ҳаммаики сингари меҳрибон онам бор эдилар. Бундан 25 йил муқаддам 75 ёшларида вафот этдилар. Қанчадан қанча набираларга эга бўлсалар-да, тўнғич ўғиллари уруш тўфайли ҳалок бўлганлигига қаттиқ ачинардилар. Улим тўшағида ҳам ўғлигинамдан бирор зурриёд қолмади деб армон-надомат билан вафот этдилар. Уша тунда бўлган воқеа тўфайли онанинг фарзандга бўлган меҳри-муҳаббати нақадар чуқур эканлигини яна бир бор ҳис этдим.

Мен ҳар қачон онам қабрига бориб, зиёрат қилганимда ўша воқеа тезда ёдимга тушади.

Март ойининг охири кунлари эди. Шу куни мактабда ўқитувчилар йиғилиши бўлиб анча давом этди. Аксига олиб эрталаб бошланган ёмғир кечгача тинмади. Ёмғирга янвб бўлса-да, кеч соат 10 ларда уйимга етиб олдим. Эшикда мени умр йўлдошим кўзида ёш, куюниб кутиб олди:

— Барвақтроқ келсангиз бўлмайдими! Ойимлар сизни 2 соатдан буён кутадилар... Томоғимга бир нарса тикилгандай бўлди Шовганча эгнимдаги ҳўл бўлган ёмғирпўшимни айвонга улоқтириб, онам ҳузурига югурдим. Не кўз билан кўрайки, онам икки кўзини шифтага қадаб, беҳол ётардилар. Онамининг бошларига яқинлашиб қўлоқ тутдим. У киши зўрға нафаслари қисилиб сўзалардилар.

— Келдингми болам, овқатингни еб ол, қорнинг очиб кетгандир. Онамининг нуруний чехраларида қандайдир синиқлик сездим. Она-она эканда. Ўзлари бир аҳволда ётибдилару яна бизларни ўйлайдилар. Онамининг заъфарон юзларига боқиб, ҳамма нарсани унутдим.

— Ойижон, мени сўраётган экансиз...

Онам бир зумгина сукат сақлаб турдилар-да, деди:

— Уғлим, агар аканг тирик бўлганида бу йил элликка кирарди. Нима қилай уруш экан... Онам унсиз йиллардилар:

— Акангнинг қабри олис юртда қолиб кетди. Менку иложсизман,

сен қачон фурсат топсанг, акангнинг ҳоқини зиёрат қил. Ёдингдан чиқмасин, қабридан бир сиқим тупроқ келтириб менинг қабрим тупроғига қўш.

Онам толиқдилар чоғи, қисқагина тамоқ қириб олган, чор атрофга боқдилар ва қозикда осиглик турган жилдга ишора қилдилар. Мен жилддаги Курьоннинг ичига солиб қўйилган оқ иппакка ўроғлик тумор шаклидаги хатин онамга тутқаздим.

— Болам, вақти келиб бандаликни бажо келтирсам, хотинингга тайинла, шу мактубни кафанимга қўшиб тиксин. Болам, яна сендан бир ўтинчм бор, вафотимдан сўнг келинчини зинҳор ранжитма.

Етти кун

ҲОКИМНИНГ ТУҲФАСИ

Избоскан тумани ҳокимлиги ўтган йилда юқори кўрсаткичларга эришганлиги учун тумандаги барча бригада етакчиларига совға сифатида велосипед тарқатиб чиқди. Туман ҳокими Сайдилло Бегалиевнинг таъкидлашча, ёқилги тақлим шароитда велосипедлар бригадалар учун энг мақбул совға экан.

ТАДБИРКОР АЁЛЛАР

Яқинда Тошкентда республика миқёсида биринчи бор "Аёл ва тадбиркорлик" деб аталган семинар бўлиб ўтди. Республика хотин-қизлар кўмитаси ва Ўзбекистон тадбиркор аёллар уюшмаси ташаббуси билан очилган семинарда республика Вазирлар Маҳкамасининг масъул ходимлари, солиқ органлари, давлат ва тижорат банкларининг вакиллари қатнашишди. Улар бизнес билан шуғулланаётган аёлларга кўпроқ мадад бериш лозимлигини таъкидладилар.

Дарвоқе, бугунги кунда биргина тадбиркор аёллар уюшмасида уч мингдан ортиқ ишбилармон аёл бор экан.

ОЛИЙҒОҲ ХИЗМАТ КЎРСАТАДИ

Бухоро шаҳрида кундузги шифохона очилди. Бир кунда 50 нафар кишига хизмат кўрсатувчи янги даволаш маскани Бухоро Тиббиёт олийгоҳи оталиққа олган.

ХИЗМАТ ҚИЛСАНГ, ИЗЗАТ КЎРАСАН

Термиз шаҳридаги Ҳаким ат-Термизий номи 93-ўрта мактабда ўн нафар муаллимни нафақага чиқариш маросими бўлди. Мактабга ҳомий бўлган Термиз темир йўл тижорат маркази, Локомотив депоси, "Наврўз" жамоа хўжалиги маросимнинг кўнгилдагидек ўтиши учун катта ҳозирлик кўрди. Шу куни қўчқор сўйилиб, 150 кишига қуёқ зиёфат берилди. Кўп йиллар ҳалол ишлаб нафақага чиқаётганлар шаънига илиқ гаплар айтилди. Шундан сўнг уларга бош - оёқ саруполар ҳада қилинди.

ЎЗ МУХБИРЛАМИЗ ВА МАТБУОТ ХАБАРЛАРИ АСОСИДА ТАЙЕРЛАНДИ

Худо умрини узоқ қилсин; болаларининг роҳатини кўрсин, қизим йўқлигини билдирмай, туққан онасидек эъзозлаб парварши қилди. Қўша қаринглар...

Мен онам ардоқлайдиган туморча-акамнинг Ленинграддан охири марта ёзган мактуби эканлигини яхши билардим. Ўқилавериш ҳар бир сўзи ёд бўлиб кетган эди. Унда шундай сўзлар ёзилганди:

"Хурматли отажон! Меҳрибон онажон ва азиз жигарларим!

Мен ушбу хатимни Ленинград касалхонасидан ёзмокдам. Олдинги хатимда айтмаган эдим. Шу йил апрел ойида Финляндия билан бўлган урушдан қайтдик. Урушда кўпроқ батқоқлик кенишга тўғри келди. Шу сабаб оёғимнинг боди қўзғади. Ҳозир даволанмокдаман. Дўхтурларнинг айтишига қараганда яна 1 ойдан сўнг уйга бутунлай қайтишим керак. Хайр, саломатлик билан дийдор кўришайлик.

Салом билан Шукрулло, 11 июн 1941 йил. Ленинград шаҳри".

Бу хатни онам 35 йил ардоқлаб, асраб келди ва ниҳоят ўзлари билан дайри фанога олиб кетдилар. Онам вафотидан бир йил ўтгач, акам ҳалок бўлган Ленинград шаҳрига отландим. У ердаги биродарлик қабристонларини зиёрат қилдим. Айниқса шаҳарнинг

чеккасида — Пскарева қабристонидан бир кун айланиб юрдим. Аммо акамнинг номи ёзилган қабрни излаб тополмадим. Чунки қабристон 5 гектардан ошқ ерни эгаллаган, ҳар бир қабр бедапоё сингари бўлиб, ҳар бирига 60-70дан ортиқ жасадалар дафн этилган. Шу тўфайли дафн этилганларнинг номи ёзилмай, фақат теласига шу қабрга қанча одам кўмилигани ва санаси ёзилган эди. Акам 1941 йилнинг 10 ноябр кунни вафот этгани тўфайли (қора хатда шундай дейилган эди) 1941 йил 15 ноябр деб ёзилган қабрдан бир сиқим тупроқни олиб даструмолчага тукдим.

Тошкентга қайтгач, тупроқни онам дафн этилган Сағбон кўчасидаги қабристонга элтиб кўмдим.

Ҳар қачон онам қабрини зиёрат қилганимда шу воқеа ёдимга тушади. Хаёлимда, гўё урушда ҳалок бўлган акам ҳам шу қабрда ётгандай.

Ҳа, уруш хотиралари мени азоблайди, изтиробга солади. Бенихтиёр! "Ҳеч қачон уруш бўлмасин!" Оналар армондан йиғламасинлар! — дейман илтижо билан.

Ҳамидулла ЙУЛДОШЕВ, фахрий педагог, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган халқ таълим ходими

БОЙ ВА БОЙЎҒЛИ

Эртак

Бир вақтлар бойўғли деган кўш одам бўлган экан. У бир бой савдогарнинг якка-ёлғиз ўғли бўлиб, жуда арзанда, танти бўлиб, ўсган экан. Отасига ўхшаб бойлик тўплаш, савдо-сотиқни ўрганиш билан қизиқмас, падали бузруквори топган-тутганларини тудабехудага сарфлар, кўкка совуварар, маишат, кайф-сафодан қўли ҳеч бўшамас экан. Бундан бой савдогарнинг жаҳли чиқар, жудаям сиқилар, нима қилишини билмасдан боши қотар экан. Ўғлининг бекорчиликдан қўли бўшамай юрганни кўрган бой савдогарнинг ичи эзилиб худога нола қилиб:

— Эй парвардигор, икки дунёни яратган сенсан. Ер, сув, дов-дарактларни, ҳайвонот дунёсини ҳам бунёд этган ўзингсан. Йўқни бор, борни йўқ қиладиган ҳам сенсан. Шу болага инсоф бер, одам

бўлиб, намоз ўқиб, рўза тутсин, ҳайвон ё қуш-пушга айлантириб қўй, — дебди.

Бойнинг кейинги илтимоси Оллоҳ даргоҳида мустажоб бўлибди. Бу фарзанд отасини норози қилгани сабаб Оллоҳ унга инсоф бермай, қуш сура-тига мубаддал қилибди. Қилиб юрган хунук ишлари, совуқ қилиқлари эвазига бу қушнинг кўриниши ҳам хунук ва совуқ қиёфалик бўлибди. Бу қуш одамлигида отасининг айтганларини қилмай, унинг мол-дунёсини кўкка совуриб, хароб қилгани учун уни халқ бойўғли деб атай бошлабди. Бойўғли ўзидан, қилмишларидан қочиб хароба жойларни ўзига макон қилиб, якка-ёлғиз яшайверибди.

Уз отасини норози қилган ҳар қандай кимса ҳаргиз му-родига етолмайди, иншооллоҳ.

А. САПАРМАТОВ сурати

Адаб

Алишер НАВОЙЙ

САХОВАТ ВА ҲИММАТ ТЎҒРИСИДА

демас.

...Исрофгарчилик сахийлик эмас... Ҳақ молини куйдирганни девона дерлар, ёруғ кунда мум шам ёқанни ақдан озган дерлар.

Фахрланиш учун бермоқ ўзни кўрсатишлик ва бу билан ўзини сахий демак беҳаёликдир. Кишилар кўрмагунча бермаган сахий эмас, пасткашдир. Тилаганга берганни ҳам сахийликдан бил, қистов билан бермаганни яхшироқ бил. Битта нонни бўлиб, ярмини бир очга берганни сахий дегил, ўзи емай барини мухтожга берганни сахий дўст дегил.

Сахийлик инсоният боғининг ҳосилдор дарахтидир, балки у дарахтнинг ширин мевасидир. Одамайлик ўлкасининг тўлқинли дарёси, балки тўлқин дарёсининг асл гавҳаридир. Саховатсиз киши — егинсиз баҳор булуту ва исн йўқ тотор мушкидир. Мевасиз дарахт ҳам биру ўтин ҳам бир, егинсиз булут ҳам биру тутун ҳам бир. Саховатсиз киши билан гавҳарсиз сафадни бирдай ҳисобласа бўлади... Сахий — булутдир. Иши хирмон, балки хазина бермоқ, бахил эса чумолидир, одати дон ва машоқ термоқ.

Ҳимматлиларнинг ихтисоси сахийликдир. Бу икки шарафли сифат. (саховатлилик ва ҳимматлилик) покиза кишиларга хосдир. Сахийлик инсоннинг баданидир, ҳиммат — унинг жони. Ҳимматсиз киши эр сониди эмас, чунки жонсиз баданни киши тирик

Х А Н Д А Л А Р

Она дангаса ўғлини уришяпти:

— Агар айбимга икки марта иқрор бўлсам-чи?

— Бу мушукка боғлик, — деди Азизжон.

— Ўғлим, сен ишламасанг, ҳам иккита одамнинг овқатини ейсан.

х х х

х х х

— Ташвишланманг, ойи, — жавоб берди ўғли, — агар мен ишлаганимда тўртта одамнинг овқатини ердим.

Ўқитувчи:

— Қани айтчи, нега сен кеча мактабга келмадинг.

— Ойи, анави кишини қаранг, бошида сочи йўғ-а?

— Жим, секин, эшитиб қолади.

— Ие, буни ҳали ўзи билмайдими?

— Ҳой бола, деразани сен синдиндинги? Тўғриси айтиб, айбингни бўйнингга олсанг, жазонинг ярмини оласан.

— Ҳа, шундайми! Майли ўтир, лекин бу хол иккинчи такрорланмасин.

х х х

— Дада, сиз куёндан кўрқасизми?

Бола дарров савол берди:

Ўқитувчи сўрайди:

— Қани, айтинг-чи, болалар, сичқон қанча умр кўради?

— Йўқ.

— Бўлмаса, нега куён овига ит билан милтиқ кўтариб борасиз?..

О. ШАРАФИДИНОВ тўплаган

ШЕЪРИ ТОПИШМОҚЛАР

Қаноти йўқ, сакраб-сакраб учади,

Қуруқликда дала, девор қучади.

Ёзда куйлар, қишда жим-жит етади,

Бу ҳайвоннинг номини ким айтади?

Силасанг хуррак отар

Ип ташласанг ўйнайди.

Сичқонлар додин берар,

Айтингчи нима ўзи?

Уйғ отар ҳар саҳарда,

Хоҳ қишлоқ, хоҳ шаҳарда.

Қаноти тумшуги бор,

Хўш, қандай жавоб дар

кор?

Жўжа очар баҳорда,

Тухум қилар наҳорда.

Қақиллайди эрта кеч.

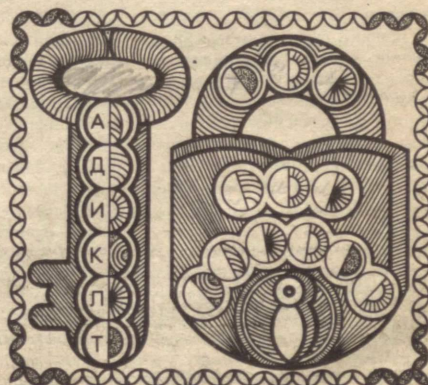
Кўрганмисиз уни ҳеч?

ҚУЛФДАГИ ЖУМБОҚ

Азиз болажонлар!

Тасвирнинг қулфдаги бир хил айланаларни калитдан топиб, ҳарфлар билан алмаштириб бўш қисмига езиб жумбоқни ҳал этинг. Бунда ибратли ўзбек халқ мақолларидан бирини биллиб оласиз.

Тузувчи Фазилжон ОРИПОВ

«Оила ва жамият» 3 (175)

«1986-йили «Комсомольская правда» рўзномасида бир мақола ўқиб қолган эдим. Унда собиқ СССР аҳолисининг балоғатга етган қисмини қарийб 25 фоизда қандайдир сурункали хасталик борлиги ҳақида далиллар келтирилган эди. Мақола мени жуда дарзага солган эди. Наҳотки балоғатга етиб, айни куч-ғайрат ва шижоатга тўлиб ота-она ва ватан олдидаги ҳар қандай бурчни бажаришга тайёр бўлиши керак бўлган йигит-қизларнинг ҳар тўртдан бири хаста бўлса?.. Бу даҳшатку! Хўш, сурункали хасталик нима, ўзи?! Вақти-вақти билан хуружга келиб, тўлқинсимон кечгани ҳолда ноиронлик ёки ўлим билан туговчи ҳолат бу. Бунинг сабаблари нимада?

Таассуфлар билан тан олишимиз лозимки, ўша маҳаллари соғлиқни сақлаш тизимига миллий даромаднинг бор-йўғи 1-2 фоизи ажратилар, табиийки бу урвоқ ҳам бўлмай кетар эди. Ваҳоланки, хориж мамлакатларида бундай қутлуг мақсад учун миллий даромаднинг ўртача 12-15 фоиз қисми сарф этилар эди. Аммо бундай аянчли кўрсаткичларга сабаб бўлган омил бир-

лиқни сақлаш тизими маъмурияти жуда улкан ишларни амалга оширмоқда. Президентимиз И. Каримов ташаббуси билан «Соғлом авлод учун» нишонининг татсиэ этилишини биз — шифокорлар жуда катта мамнуният билан қутиб олдик. Ҳар бир шифокор бундай улуг мукофот соҳиби бўлишга интилади, бу эса табиийки, унинг янада масъулият ва

ҳам шифокорларга кеч мурожаат қилиниши оқибатида хасталикнинг чуқурлашиб кетишига, зурёларимизнинг бир умр сурункали хасталиқдан азоб чекишига сабаб бўлмоқда. Халқ табиблари минг йиллар мобайнида эл соғлигини сақлашга катта ҳисса қўшиб келганига қарамай бугунги кунда айрим чаласавод озорижонлар уларнинг номидан иш қў-

мади. Бундай жинояткорона беларволик, лоқайдлик ва нодонлик оқибатида норасида кетган гўдакларнинг умри ота-оналарининг бўйинларида анчагина.

Ўтган йили Самарқандда 4 та никоҳ тўйига қатнашимизга тўғри келди. Шулардан иккитаси қариндошлар орасидаги никоҳ эди. Магбуотларда бу-

СОҒЛОМ АВЛОД УЧУН

ЗУРРИЁДЛАРИНГ СОҒ
БЎЛСИН ЭЛИМ

гайрат билан ишлашни таъминлайди.

Аммо хасталикка учраган одамни соғломлаштиришдан кўра уни хасталикка учратмаслик минг баробар осон ва мақбулдир. Зеро, давлатимиз табобатининг йўналишларидан бири ҳам олдини олиш — профилактикадир.

Фақат шу йўл билангина аҳолининг юз фоиз соғломлашувига эришиш мумкин. Бу эса фақат шифокорлардангина эмас, ота-оналарнинг ўзларидан ҳам жуда катта куч-ғайрат ва ирода талаб қилади. Шунинг ҳам таассуф билан эътироф этамизки, жуда кўп ҳолларда болаларнинг касалланиши, хасталикнинг сурункали тус олишига ота-оналарнинг жинояткорона лоқайдлиги, тиббий онгининг пастлиги сабаб бўлади. Амалиётимиздаги ҳодисаларга мурожаат қиламиз.

«Республика нефрология жарроҳлиги ва экстракорпорал детоксикация» бўлимига тўрт ярим ёшлик ўғил болани оғир аҳволда олиб келишди. Бола пешобдан заҳарланишдан шишиб кетган бўлиб, тинимсиз қайд қилар эди. Текшириб кўрилганда буйрак, юрак фаолиятининг заифлиги ва нафас этишмаслиги аломатлари аниқланди, қон ва пешоб таҳлиллари ҳаддан ташқари ёмонлашган эди. Шифокорларимизнинг бир неча кунлик уйқусиз тунари ва заҳматли меҳнати эвазига нақ ажалнинг чангалидан қайтариб қолинган беморнинг ота-онасидан сўраб-суриштирилганда болада бундай аломатлар илк бор бир ярим яшарлигида пайдо бўлгани, ўзларича турли-туман дорилар бериб даволаб юришганликлари аниқланди. Уч йил мобайнида бирор марта ҳам мутахассисга мурожаат қилишмаган. Ҳолбуки, улар пойтахтнинг шундоққина биқнидаги қишлоқда истиқомат қилишар экан. Қишлоқ асосий хасталиги закар учидagi тешикнинг туғма торайиши — меатостеноз бўлиб, ўз вақтида ўтказилган кичкина жарроҳлик муолажаси уни муқаррар ҳалокатдан сақлаб қолган бўлур эди. Энди мудард ўтиб, сурункали буйрак заифлиги аломатлари зоҳир бўлган, боқяқиннинг жажжи умри «Сунъий буйрак» аппаратига боғланиб қолган эди.

Олис қишлоқлар аҳолисининг тиббий саводхонлигини ниҳоятда пастлиги

риб, шахсий манфаат йўлида, ёҳуд тиббий жоҳиллиги оқибатида хасталикларнинг асоратланиб кетишига сабаб бўлмоқда. Фикримизнинг тасдиқи сифатида амалиётимиздан яна бир мисол келтирамиз.

Ўтган йили Ургут туманидан қолдай шишиб кетган 13 яшар қизчани ниҳоятда оғир аҳволда бўлимимизга келтиришди. Бемор аранг нафас олар, умуман пешоб ажратмас эди. Касаллик арзимас сабабдан бошланган. Мақтадан қайтаётган дуркунгина соппа-соғ қизча тошга қоқилиб йиқилиб тушган. Онаси уни қишлоқдаги синиқчи кампирга олиб берган, кампир эса ўзича «бўгим чиққан» деган ташхис қўйиб, унга тухум саригиди суртиб роса уқалаган ва энди тузалади деб, ишонтириб жавоб берган. Шу кечаси оёғи келисопдек шишиб, оғриқнинг зўридан туни билан боқяқин ухломмай чиққан. Пешоб ажратишининг кескин камайиб кетганига қарамай бемор яна икки кун уйда ётган, аҳвол ёмонлашаргач суяк йиринглаши ташхиси билан касалхонада даволанган, суяк тешилиб йиринг чиқарилиб, зарури муолажалар қилинган. Ниҳоят беморнинг бутун вужуди шишиб, қон ва пешоб кўрсаткичларида ўзгариш кузатилган. Бемор бўлимимизга ўтказилган. Энди аҳволга ҳолисанлило назар ташласак, синиқчи кампир дарз кетган суякни уқалаб, узил-кесил синдиришга ва инфекция туширишга эришган, суяк бўлақларининг бир-бирига ишқаланиши эса, ёғ таркибига эга бўлган иликнинг парчаланиб қонга тушишига ва буйрак сизилмалари — филтрларига тиқилишига сабаб бўлган. Буйракнинг заифлигидан ҳаёти тугаши тайин бўлган қизчани сақлаб қолиш учун шифокорларимиз қанча меҳнат қилмади, дейсиз. Бу давр ичида бечора онанинг егани ичига ботмай чўп бўлиб қолди. 40 кунлик ҳаёт-мамот жангидан кейин бемор уйига жавоб берилди. Ўз вақтида мутахассисга мурожаат қилинганда шунча дилхираликлар бўлмаслиги мумкин эди-ку!

Тан олишимиз керак, халқимиз нафаси ўткир, ҳозик инсонларга бой бўлган ва шундай бўлиб қолавереди. Аммо уларнинг номидан ҳам иш қўриб кўпчиликнинг ҳаётига зомин бўлаётган, ёмғирдан кейинги кўзқоринлардек кўпайишиб бораётган экстрасенсларга нима дейсиз?! Узоқ мудард экстрасенслар муолажасини олиб, нафи бўлмагач, ўлим тўшагидagi беморни бизга олиб келганлар оз бўлган дейсизми? Экстрасенс руҳлар ёрдамида келиб операция қилишни қутиб, уйда ётиб жон таслим қилганларни эшитмаганмиз?!

Сурхондарёда узоқ мудард экстрасенс ёрдамида буйрак тошлари эриб тушишни қутиб, қимматли вақтини беҳуда ўтказиб юбориб бизга кеч мурожаат қилган 6 ёшлик боланинг маънос жавдирган кўзлари ҳеч эсимдан чиқмайди. Гўдакни қутқариб қолишнинг иложи бўл-

нинг ножонлиги, бундай никоҳлардан хаста болаларнинг кўп туғилиши ҳақида маълумотлар бериб борилаётганига қарамасдан бу ҳол ҳануз давом этмоқда.

Хўш нима учун қариндошлар орасидаги никоҳдан хаста болалар кўп туғилади? Матълумки, жинсий хужайраларимизда ҳар бир жисмоний ва руҳий аъзоларимиз соғлиғи учун масъул генлар бор. Уруғланган тухум хужайралар маъмур ўзаро қўшилиб, ота ва она хусусиятларини авлодга баравар беради. Битта жинсининг хаста гени иккинчи жинсининг соғлом айнан шундай гени билан қўшилиши ҳисобига жуда кўпчилик касалликлар юзага чиқмай қолади. Қариндошларнинг эса бир хил қисми хасталанган генларининг учрашиб қолиш эҳтимоли жуда катта бўлади. Бу эса ўз навбатида авлодларни тараққийнинг турли нуқсонлари билан дунёга келишига сабаб бўлади. «Эл соғлиғи — юрт бойлиги» эканлигини тўғри англаб етган, авлодларнинг ирсий поклиги ҳақида қайғурган соғлом фикрли ҳар бир ота-она бундай никоҳга розилик бермаслиги керак.

Сўнгги йилларда илмий-тиббий адабиётларда микробларнинг дориларга сезгирлиги йўқолиб бораётгани ҳақида маълумотлар бот-бот пайдо бўлмоқда. Бу эса касалликка қарши курашиш қобилиятимизни оширибгина «митти аждаҳо»ларнинг таъйиқига бардош бера олишимиз мумкинлигини кўрсатади. Уй шароитида мутахассис маслаҳатсиз, билиб-билмай дориларни пала-партиш ишлатиш, овқатланиш тартибига риоя қилмаслик, ичиш-чекиш каби зарарли иллатлар эса вужудимизни касалликларга берилувчан қилиб қўяди. Хўш, иммунитетни қандай йўллар билан ошириш мумкин?

«Меъёрда бантантарбия қилган одамга хасталик яқин йўламайди» деган экан аллома бобокалонимиз Ибн Сино. Демак фарзандларимизни туғилган кунлариданоқ чиниктиришни бошлаш, боғча ва мактаб ёшиданоқ жисмоний фаол ҳаёт кечиртишга ўргатишимиз лозим. Шунингдек таркибиди жуда кўп фойдали бактерия ва дармондорилар сақловчи сут-қатиқ маҳсулотларини кўплаб истеъмол қилиш, вужуд ва руҳ имкониятларини бир неча баробар оширувчи ушу ва йога машқларини тарғиб қилиш қабилар билан бундай қутлуг вазифани адо этиш мумкин.

Мақола мухтасарида ота-оналарга қарага шундай дегим келади: «Келажакимизни соғлом авлодлар қўлга топширишдек буюк масъулият авваламбор сизнинг зиммангизда. Сиз бундай улуг вазифани амалга ошириш учун шифокорларнинг энг яқин ёрдамчилари бўлишингиз лозим.

Алижон ЗОҲИДИЙ,
Тошкент Болалар Тиббиёт Олийгоҳининг Болалар жарроҳлик кафедраси ассистенти

гина бу эмас. Экологик вазиятнинг тўғовсиз равишда ёмонлашиб бориши, кимё sanoатининг инсон ҳаётига жадал аралашуви, вақти-вақти билан қуёш радиацияси фаолиятининг ошиши, завод ва фабрикаларнинг кўплаб қурилиши ҳамда машиналар сонни ошанганлиги натижасида инсон асаб тузилмаси фаолиятига салбий таъсир кўрсатувчи шовқин-суронларнинг кўпайиши, ичиш, чекиш, гиёҳвандлик каби зарарли одатларнинг учраб туриши ҳам бу мудиш кўрсаткичларнинг улканлашушига ўз ҳиссасини қўшган эди. Москва аҳолисининг ҳар бир жон боши ҳисобига бир йилда ўртача, 126 кг. дан тўш тўғри келгани ҳолда бу кўрсаткич қишлоқларда 20 кг ҳам етмас эди.

Йиллар ўтди, ўша йилларнинг кўпгина асоратлари қаторида беморлари ҳам бизга мерос бўлиб қолди. Элимизни, миллатни соғломлаштириш бугунги куннинг энг долзарб муаммоларидан бири бўлиб қолди. Бунинг учун ҳозир Республикамиз ҳукумати ва соғ-

Алий НАЗИМО

ОШ ПИШИРУВ САБОҚЛАРИ

Инглизлар хотунларга оид сабоқлардан бирига ош пиширув санъати деб ном бериб, Лундра (Лондон) ичида бир ош пиширув мактаби очганлар. Уни хар турли ошлар хозирлаш учун керакли куроллар, идиш-товоқлар, турли ўчоқлар, плиталар, екиш учун кўмир, газ каби хар турли нарсалар ила жиҳозлашди. Бундан ташқари мактабда сабоқ беришда қизларга осон бўлсин учун барча ошона нарсаларини хозир қилиб, ўзларига пиширтириб сабоқ бера бошлаганлар.

Бу усуллар тартибга солиниб, кўп мамлакатларда шундай мактаблар очилгани каби Туркияда ҳам кечки қизлар хунар мактаби очилган ва мазкур мактабнинг олтинчи, еттинчи йил толибларига набат ила ҳафтада икки марта турча, французча хар турли ош пиширмак, дастурхон тузамак усуллари алоҳида ва керагинча ўргатилган. Қизлар мактабида шундай сабоқлар берилса, оила оналари умрлар бўйича шукрлар қилувлари шубҳасиздир. Оналар юрт тутув тўғрисидаги ишларни, ош пиширувга тааллуқли фанларни қизларига вақтида ўргатишга тиришишлари керак. Агар ўзи ош пиширишга уста бўлмаса, уни бир устага топшириб ўргатиши керак. Чунки қиз болалар ош пиширув усулларини еш вақтларида ўрганмасалар, кейинчалик ҳеч бида олмасликлари шубҳасиздир. Агар хоним қизлар оналари ёнида турмак вақтида ош пиширувни ўрганувдан қочиб, ўзларидан: «Нега ул керакли ишни ўрганишга тиришмадинг», деб сўраган одамга кулиб: «Ош пиширув оғир ишми, юрт қарарга киришган вақтимда уни да ўрганурман», деб жавоб берса, жуда янглишган бўлади. Ёмок жуда ке-

ракли бир ишдир. Ошларнинг яхши хозирлануви, ўрнида ва вақтида бўлуви юрт халқининг тинчлигига ва бахтлилигига сабаб бўлади.

Бу бобда ўз фикрларимни билдирайин: «ишчилардан бирини фараз қилингиз, у кунини оғир, машаққатли бир иш ила ўтказган ва оқшомдан сўнг уйга қайтган бўлсин. Кундаги вақтда ошнинг хозир бўлгани хабар берилгач, юзида шодлик аломати кўринур, гоят тоза ва яхши хозирланган бу дастурхон атрофида шод бўлган ҳолда хотуни, болалари ила бирга ўтириб ҳам овқатланур, ҳам улар ила сўхбат қилур. Ошдан сўнг дам олур, кун бўйи ишлаб чарчаганини унутур. Яна шу киши қўлидан иш келмай турган, бепарво, емак-ичмакнинг бўлиш-бўлмаслигини ўйламай турган бир юрт боши бўлган хотуннинг эри деб фараз қилсангиз, аҳвол қандай равишда бўлади. Ул чарчаганликдан холсиз, оч уйига келган ва ҳеч нараса хозирланмаган бўлса, шубҳа йўқки, чега-радан ташқари аччиқланадир, тинчсизланадир. Сўнгра бу ҳолдан зорлуқли фанларни қизларига вақтида ўргатишга тиришишлари керак. Агар ўзи ош пиширишга уста бўлмаса, уни бир устага топшириб ўргатиши керак. Чунки қиз болалар ош пиширув усулларини еш вақтларида ўрганмасалар, кейинчалик ҳеч бида олмасликлари шубҳасиздир. Агар хоним қизлар оналари ёнида турмак вақтида ош пиширувни ўрганувдан қочиб, ўзларидан: «Нега ул керакли ишни ўрганишга тиришмадинг», деб сўраган одамга кулиб: «Ош пиширув оғир ишми, юрт қарарга киришган вақтимда уни да ўрганурман», деб жавоб берса, жуда янглишган бўлади. Ёмок жуда ке-

риб, унинг пиширганини кўриб ўрганишга туришингиз, ширин овқатлар хозирлашга ўрганингиз. Масалан шўрва, гўшт, сабзавотларнинг ва буларга ўхшаш хар кун керак бўла турган нарсаларнинг неча турли пиширилувини ўрганиш тўғрисида ялқовлик қилмангиз. Қайси бир уй бекаларининг пиширган ошлари дастурхонга қўйилганда овқатланувчилар ўз бармоқларини ҳам еб юборгудек бўлиб лаззат ила еганлари эшитилмаган ҳодисалардан эмасдир. Тўғриси, иштаҳа ва енулик бир ош хозирлашни, сабзавотлардан фойдали бўлганларини ва этнинг энг яхши бўлақларини танлашни билган хар кун бир турли ош пиширмасдан, ҳафтанинг хар бир кунини учун турли овқат қила билган оила онаси чин ва гоят қимматли бир хазинадирки, у бу мақбул

харакати ила атрофини ўраб олган юрт жамоаларининг хар вақт сихату саломатликларига ва бахтли бўлувларига хизмат ва ёрдам этувчидир. Хар бир хотин хатто ишлардан озод бўлганларида, хотун жинси учун энг керакли бўлган ишларни ила аталган ошпазликни билиши лозим. Бу хар елгиз бир нараса учун дорим, ошпаз бевақт қалса бўлуви еки бир неча кунга рухсат сўраб, ўз ишлари ила шугулланиши керак бўлуви мумкин. Бу вақт ичида оғизлар епилиб турмас, овқат емак керак. Бу ҳолда юртбоши хотун ош пишира билса, масала ечилган бўлади. Тезда юрт жамоасидан ўзи истаган бир одамнинг ёнига олиб еки ёлғиз ишга киришадир. Юрт жамоаси бир неча кун ошсиз, оч қолув балосидан қутилади.

Дераза

ЯНА УЧ ЧАКАЛОҚ

Дунё бўйича таралаётган хабарлардан маълумки, бу йил — ит йили оила аъзоларининг кўпайиши баракали келди. Аниқроғи бу йил уч чакалоқлар йили бўлди. Буни Ўзбекистон мисолида айтсак ҳам бўлади. Энг янги хабар ўтган ҳафта газетамиз орқали эълон қилинган. Қарангки, Россияда ҳам бундай бахтли оилалар кўп экан. Вера Ахидова исми 27 ёшли жувон ҳам экинчи ўз ўғилли бўлибди. Чакалоқларнинг вази 1,8 ва 1,9 кило атрофида экан. Вера ва эрининг қариндош уруғлари ўртасида бу ҳолат «сюрприз» деб аталди. Чунки уларнинг аждоғида ҳеч ким эгизак кўрмаган экан.

СОХИБЖАМОЛ

ДАРВОЗАБОН

Муз устида хоккей жисмонан бакуватликни талаб қилади. Аийнқас, Америка қитъаси Миллий хоккей лигасидаги ўйинларда эса икки баробар куч-қудратга эга бўлишингиз керак. Чунки ўйинчига нисбатан куч ишлатиш мумкин. Бу эркакларга хос ўйин деган ташунча ханузгача мумкин эди. Лекин шу ташунчага зарба берган баробарида бу кучли хоккей лигаси ўйинларига биринчи аёл қатнаша бошлади. Тўғри фақат дарвозабон сифатида 22 яшар канадалик бу аёлнинг номи Маннон Ремдир. У «Тампа-Бей Лайтанг» ва «Сент-Луис Блюз» ва «Лос-Вегас» жамоаларида ўйнаган. Бирок уни кўпроқ эҳтиётдаги дарвозабон сифатида кўпроқ ушлади чоғи, соҳибжамол дарвозабонни жон-жон деб қабул қилмади деб турган Австриянинг «Фелдкирк» жамоасига ўтиш ниятини билдирди.

ЛАҚҚА БИЛАН ОЛИШУВ

Литваннинг Клайпедасида истикомат қиладиган бир хаваскор балиқчи—Стасис Блауздис узунлиги 1 метр 15 см. келадиган чўртган балиқ тутди. Балиқнинг оғирлиги ҳам бўйига мос экан — 15 кило. Лекин, хаваскор балиқчи овини тортиб олиш учун роппа-роса ярим соат сарфлади. Дусларининг ёрдами билангина Стасис бу олишувда голиб чиқди.

РОМАРИО ОТАСИДАН

СЎРАМАБДИ

АҚШда ўтказилган футбол бўйича жаҳон чемпионатининг энг яхши ўйинчиси деб тан олинган бразилиялик Ромарионинг «Фламенго» жамоасига ўтганлиги кўпчиликка маълум. Буни қарангки, унинг отаси ўғлининг бу қароридан бутунлай норозилигини маҳаллий журналистларга айтиди. Маълум бўлишича, ўғлининг бу жамоага ўтишига биринчи бўлиб онаси, сўнг отаси норози бўлишган экан. Отасининг сеvimли жамоаси «Америка» бўлиб, ўғлини мана шу жамоада кўришни хоҳлаган экан.

ЗИЛЗИЛА БЎЛИШИ

ОГОХЛАНТИРИЛГАНДИ

Ҳаммага маълумки, Япониянинг Кобэ шаҳрида қаттиқ ер силкиниши содир бўлди. Унда 5079 киши ҳалок бўлди. 26 минг киши жароҳатланган. Аийни кунларда дунёнинг турли бурчақларидан келган 7 мингдан ортқ мутахассис врачлар ярадорларни эртаю кеч даволашяпти. Яна бир диққатни тортадиган томони шундаки, зилзиладан 10 кун аввал Кюодо Нусин газетасида «Осака Кобэ туманларида қаттиқ ер силкиниши бўлиши мумкин», деб ёзилганди. Киото университетининг профессори Кудзуо Мино. У зилзиланинг келиб чиқиш сабабларини тасвирлаш билан бирга бир неча бор силкинишларига оғохлантирган. Лекин Кобэнинг бошлиқлари ишонисмаган.

ЮЗ ЁШЛИ ЯДРО ИТҚИТУВЧИ КАМПИР

Американинг Оклахома шаҳрида енгил атлетика бўйича ўтказиладиган ўйинлардаги 142 катнашчидан бири Моргарет Уайтдир. Уни алоҳида кўрсатишимиздан мақсад, у 100 ёшда. Яна қандай спорт тури билан шугулланади денг? Ядро улоктириш бўйича! У 2,7 килодик тоғни 3,8 метрга улоктираркан. Бу унчалик кўп кўрсаткич эмас, деб айтишингиз мумкин. «Лекин, шу ёшгача яшаб, тоғни шунча узокликка улоктириб кўринг-чи», деб жавоб беради кампирнинг 62 ёшли ўғли Уэидел Палмер.

ХОРИЖИЙ МАТБУОТ ХАБАРЛАРИ АСОСИДА ТАЙЕРЛАНДИ

ТАБРИКЛАЙМИЗ!

Дилбандимиз КАМОЛА!

Биз сени муборак 1 ёшинг билан чин дилдан табриклаймиз. Илоҳим, соғ-саломат, бахт-икболли бўлгин. Камолга етишингни тилаб аянг ва даданг.

Жажжи укажонларим Саодат ва Сардор! Сизларнинг олдингизда энг улуг кун эшик қоқиб турибди экан, сизларни ушбу муборак таваллуд топган кунларингиз билан дилдан табриклайман. Сизларга узок-умр, омон-

эсонлик тилаб оила-аъзоларингиз номидан

АБДУРАСУЛ,

Сурхондарё вилояти.

Оила

32 ЁШДА

Фаргона вилоятида яшайман, уйланмаганман. Мақсадим оила қуриб бахтли ҳаёт кечириш. 20-25 ёшлар атрофида бўлган камтар, очик кўнгил, меҳрибон, рўзгор ишларига укувли, фаросатли, одобли қиз билан танишиш ниятидаман. «Оила-390». Хатларингизни кутаман.

«Оила ва жамият» 3 (175)

Аёллар

ЭРКАЛАШ, ЭЪЗОЗЛАШ, УЛУҒЛАШ

Эркаларнинг аёлларга бўлган муносабатига қараб ўша халқнинг маданияти ҳақида хулоса чиқариш мумкин. Аёл, аввало она ҳамда онанинг таянчи сифатида ҳар қандай халқда улуғланишига, эъзозланишига шак-шубҳа йўқ. Бироқ, аёлни кўпларга кўтаришининг шу қадар нозик жиҳатлари, шу қадар ранг-баранг ҳолатлари борки, хусусан ўтмиш маданияти жуда чуқур илдиз отган биз ўзбекларда бу борада фахрланишга арзигulik адабий, ахлоқий қадриятлар шаклландир.

Эътибор берилса, аёл-қизларга мурожаат қилишининг ўзи беҳад ажиб назокатларга бой.

Дейлик, оилада қиз туғилганда, ҳолва дейишади. Мен турли ёшдаги ота-оналар-

дан, бувижонлардан қиз болага нисбатан нима учун бундай атама қўлланиши сабабини сўрадим. Аниқ, илмий жавоб ололмаган бўлсам-да, деярли ҳаммамнинг фикр бир жойдан чиқди. Яъни, ҳолва деганда қиз бола туғилган дақиқалариданоқ ширинликка қиёс қилинади. Бу, ўша қизалоқнинг ҳаёти тотли бўлса деган ниятнинг ширинлигига, эзгулигига улашиб кетади.

Ҳолва дейишнинг бошқа янада чуқурроқ ҳикмати бор. Дунёга янги келган инсоннинг бевосита жинсини англаувчи "қиз" сўзини айтишдан кўра, уни сифатловчи бўлак сўз қўллаш замирида бир дунё маданият, назокат яширин десак муболага бўлмайди.

Қиз боланинг табиаи назокат билан муомалада бўлишини талаб қилади. Шундан бўлса керак, қизларга, аёлларга муомаламизда ажойиб иборалар қўллаймиз. Қизча, қизгина, қизалоқ сўзларини олайлик. Қиз ўзагига сўз ясовчи, эркаловчи қўшимчаларнинг қўшилиши

билан маъно кўпайиб, эркаловчи оҳанг пайдо бўлади.

Ўзбек халқи меҳри дарё халқ дейдилар. Ўзбек меҳрагина эмас, ўз меҳрини ифода-лаш учун сўзга ҳам бой халқдир. Бу ёшдаги қизалоқни попу қизим, оппоғим, асалим, шакар қизим деб суйсалар, баъзилар қўёшим, ойм ҳам дейдилар. Ёши улуғ отахонларимизни жажжигина қизчаларни онам деб эркалашларини эшитганимда кўнглим алланечук энтикиб кетади. Она дунёдаги энг улуғ, мўътабар зот. Жажжи қизалоқни онага қиёсланишининг ўзинёқ уни улуғлашдир. Қизимнинг ноҳужа ҳаракатларига қараб: "Ҳа, ойдин, бу нима қилганинг!" деб тергасам, бу ёлғон пўписа эканлигини сезиб. Кўзлари айёрона порлаганича ўз ишида давом этаверди. Агар исмини айтиб қақирсам, кўзлари жавдираб, бошлари гуноҳкорона эгилиб қолади. Шунда мен уч яшар қизимни ойдин сўздан киноядан кўра эркалаш оҳанги кўпроқлигини сезганига

ҳайрон қоламан.

Баъзан аёлларга кинояомуз пари, ойпар, оймқиз, ойм-тилла деб мурожаат қиламиз. Ҳатто шу киноя сўзларда ҳам назокат, яъни Ойнинг малоҳатию, париларнинг гўзаллигига ишора бор. Бўйи етган қизларимизни, келин-чакларимизни исмига пошша, бону, хон, ой сўзларини қўшиб айтишимиз алоҳида ҳурмат ёки эркалатишни ифодалайди-ки, бу ўзбекгагина хос одат десам янглишмайман. "Янги келин бўлиб тушганимда қайнонам "Ҳилолаой" десалар қайнотам "Ҳилолаҳон" дердилар, — деб эслайди бир дугонам, — Ўзимни чунонам бошқача ҳис қилардимки, шундай дейишларига лойиқ бўлгим келарди. Шу оддийгина хон, ой сўзлари шундай сеҳрга эга эканки, мендан ранжиб қаттиқроқ гапиришса ҳам "Ҳилолаҳон" деб турганларидан кейин кўнглимга оғир ботмасди".

Совчилар кўз остига олиб танда қўйган хонадон қизи оила аъзоларининг, қўни-қўшниларнинг назарида

улуғлашади. Уни азиз ва арзанда меҳмон каби ардоқлай бошлашади. Пошша дея мурожаат қилишади.

Ҳа, шундай! Турмушга узаттаётган қизимизни пошшо сифатида улуғлаймиз. Зеро, унинг истакларини сўзсиз ардо этишга уринамиз. Кўнглини ранжитмасликка ҳаракат қиламиз. Бугун ота-она хонадонидан пошшо бўлган қизимиз эртага борган хонадонидан келинпошшага айланади. Хон, ой, қўшимчалари исмдаги тароватни беҳад кучайтиради. ҳатто келиноийдек одатланиб кетилган ибора замирида келинни она даражасида улуғлаш маъноси ётади. Хоним, бегим сўзларидаги улуғлашни айтмайсизми!..

Она, буви, ая сўзларини жонсиз тасаввур қилиш қийин. Тилимизнинг ўзи бу сеҳрли жозибали эркаловчи қўшимчани қўшиб айтади: она-жон, бувижон, аяжон!

Кўрнадикки, халқимиз аёлни умрбод улуғлайди, эркалайди, ҳурмат қилади.

Наргиза АБДУРАҲМОНОВА

АБУ РАЙҲОН БЕРУНИЙ

“ЖАВОҲИРОТ КИТОБИ” ДАН

Абдуллоҳ ибн Жаъфар ўз қизини куёвга узата туриб, бундай деган: "Рашқдан эҳтиёт бўл, чунки рашқ — талоқ қалити ҳисобланади. Менинг сенга насиҳатим, эрингга кўп таъна қилаверма, чунки таъна нафратни келтириб чиқаради. Сен ўзингга зеб беришинг керак, бунинг энг яхшиси сурма бўлади, ўзингни поклаб юришинг керак, поклайдиган нарсаларнинг энг яхшиси сув бўлади".

Бир она қизига васият қилиб айтган экан: "Эринг шод пайтида гамгин бўлиб қовоғингни солма, эринг хафа пайтида ўзингни хурсанд кўрсатма.

Сенда ҳеч қандай ноҳужа ва ёмон деб билинган нарсалар кўринмасин, сендан доимо энг яхши хушбўйликлар анқиб турсин. Эринг сирини фош этма, йўқса унинг назаридан қоласан. Сен доимо,

сув, ёғ, упа ва сурма билан бўлгин, сув эса энг яхши хушбўй нарсалардан саналади".

Араблардан бири қизига — никоҳ кечаси шундай деган экан: "Эрингга чўри бўлсанг, у ҳам сенга қул бўлади. Эринг билан муомалада латофатли бўлгин, бу ҳар қандай сеҳрдан ҳам устун".

Омир бин аз-Зариф ал Алвоний қизини узата-ётиб, қизининг онаси — хотинига бундай деган: "Қизинг ҳеч маҳал эри раъйига қаршилиқ қилмасин, чунки бахт-саодат ҳамжиҳатликда бўлади".

Бир аёл қизига: "Эринг сўзини икки қилма, бу билан ҳафсаласини пир қиласан: унга ҳадеб хар-хаша қилма, ўзингдан эрни совутасан. У билан муносабатда бўлганда ҳар қачон ҳам самимий ва садоқатли бўл, ҳар доим сув билан ўзингни тозалаб юр".

Кўринишда гўзаллик ва хушбичимлик ҳам инсонлар наздида маҳбуб саналади. Инсонлар ўзлари учрашадиган шахсларда шундай ҳолат — хушрўйлик ва хушбичимликни кўришни истади. Ҳатто бошқа мамлакатларга элчи сифатида одам юборилмоқчи бўлинса, хушрўй ва хушбичимларни ва исмлари яхши бўлган кишиларни юбориш талаб қилинган.

Гавҳар МИРЗАЕВА тўлаган

ГЎЗАЛЛИК САБОҒИ

Инсоният яралибдики, оламини англашга, тилсимотларни ечишга интилиб келади.

Одамзот болалигиданоқ турли гаритабийи воқеа-ҳодисалар хусусида бош қотириб, адоқсиз саволларга жавоб излайди.

Яқинда ўғилчам, "Ойи, алвасти қиз болам, ўғил боламиз" — деб сўраб қолди. Аввалига бу савол менга кулгили туюлди. Сўнг ўйлашиб қолдим. Дарҳақиқат, алвасти аелми, эркамки? Умуман одамлар жин, ажина, алвасти, озитқи деб атайдиган сирли махлуқларнинг жинси борми? Нима учун аёлларга салбий муносабат билдирилганда уларни алвасти деб ҳақоратлайдилар?

Алвасти деганда кўпчилик ўсиқ патак сочлари юзларию елкаларини қоплаган аёл қиёсасидаги махлуқни тушунади. Айтишларича, алвасти қаровсиз, пасткам жойларни кишиларга бирор зарар етказиш пайида яшар экан.

Болалик пайтларим, "Фалончини ажина чалиб, оғзи қийшайиб қолганмиш", "Нариги маҳалладаги бировни алвасти қувлаганмиш", қабиладаги миш-мишларни эшитиб қўрқувга тушардим. Шунда негадир менинг ҳам кўз ўнгимда узун пахмоқ сочлари тўзгиган, бадбашара аёл гавдаланаар эди. Кўпчиликнинг онгига сингиб

кетган бу тушунча қайдан пайдо бўлган?

Даставвал алвастининг сочлари узун бўлгани боис уни аёлга қиёс этишади деган фикрга бордим. У ҳолда патилла-патилла сочлари елкасига тушган йигитларга нима дейсиз?

Шундай мулоҳазалар ила алвасти сўзининг луғавий маъносини аниқлашга киришдим. Луғатда: "Алвасти — шарқ мифологияси ва диний тасаввурда: ҳар хил қиёфада кўривадиган афсонавий махлуқ, жин, ажина", деган сўзларни ўқидим. Бундан шундай хулоса келиб чиқадики, раиб оламининг бу сирли мавжудоти ҳар қиёфада: кимгадир аел сувратидан, бировга эрка қиёсасида ва ҳатто турли жониворлар сувратидан ҳам кўриниши мумкин экан. Демак, алвасти — аел эмас!

"Ажина, алвасти, инс-жинслар — бари йўқ нарса, шунчаки бир афсона, холос. Уларнинг жинси борми-йўқми, бари бир эмасми?" дейдиганлар топилиши мумкин.

Бари бир эмас. Гўзаллик ва яратувчилик тимсоди бўлмиш аёлни ёвузлик ва хунуклик рамзи бўлган турли мавжудотларга қиёслаб, уларнинг камситилгани ва қадрли пасайтирилгани учун ҳам бари бир эмас!..

Саида ЖУРАЕВА

Жуда ҳаяжонланганимда, руҳий мувозанат бузилганда шундай бўлади: биринчи учраганини тўхтатиб, ёниб бораётган ичингни бўшатиб олгинг келади.

Тингладим. Фақат аҳён-аҳёнда суҳбатдошларимнинг гап ва фикрлари маромини бузиб, савол ташлардим.

— ...Малайзиядан кеча келдик, 16 кун юриб, Каратэ-до бўйича 12-жаҳон чемпионатида қатнашдик. — Бу — Нурхон Нафасов. 3 ДАН "қора белбоғ" соҳиб.

— 80 мамлакат каратэчилари иштирок этди. Кучли ўнликдан жой олдик. Хар қил одамларни кўрдик... — Бу — Хўжамкул Хўжақулов, у ҳам 3 ДАН "қора белбоғ" соҳиб.

Мен учун суҳбатдошларимнинг нимани гапирётганлари эмас, қандай гапирётганлари муҳимроқ.

— Мусобақа кунлари, эҳ-хе, бутун Малайзияда байрам бўлди. Каратэ байрами! Бунақасини ҳеч кўрмагандим. Ўзим, Малайзияда ҳар бир дарахт, ҳар бир кушгача байрам қилди-ев.

— Ўзимизнинг тайёрадан тушишимиз биланоқ "Боинг"га ўтказишди. Худди Брус Лининг киносидегадек, мусобақа бўладиган оролга учамиз. "Боинг"дек доврўқли самолётга чипта сотиб оламиз.

— "Боинг"да учин...

— Эҳ-хе, пашша учса эшитилади. Стюардессалар жигарингдай меҳрибон. "Боинг"га чикқан ҳар одам бирдан бошқача бўлиб қоладими, дейманда.

Дуненинг деярли ярмини кезган бу икки маълум ва машҳур спортчимизни шу қадар ҳаяжонлантирибди, демак, мусобақамисан мусобақа бўлибди-да, ўзим.

— Жаҳон тарихида биринчи марта каратэ мусобақаси махсус очик стадионда ўтказилди. Яқин ва узок хориж мамлакатларнинг баридан 30-50 тадан иштироклар боришган. Устозлари, дўхтирларини ўзлари билан оловлишган. Биз икки киши эдик. Дастлаб бизни тан оlishмади. Чунки иштирокимиз ҳақида хабар етиб бормаган-да. Лекин барибир биз махсудимизга эришдик. Инглиз тилини имкон қадар билишимиз асқотди. Малайзияда ҳам Ўзбекистонни мустақил, келажаги буюк давлат сифатида билишар, миллий спортимиз истикболига катта ишонч этувчи давлатлар рўйхатига Ўзбекистон номини ҳам киритишга муваффақ бўлдик. Расмий ҳужжатлари лозим даражага келтиришимизга ўзлари кўмаклашишди. Байрогимиз 80 та давлат байроғи орасида хилпирлади. Уни фахр би-

беминнат ердам беришди. Мен биринчи навбатда маънавий мадани назарда тутмоқдаман. Уларга чексиз ташаккуримизни изхор этамиз.

— Малайзия чемпиони ўтиб кетди. Мана, яна Ташкентдасиз. Айтинг-чи, халқаро мусобақадан сизда нима қолди?

— Битта хулоса: спортчи имкон қадар катта давраларда ўз имкониятларини синан керак. Чунки, аклини акдсиздан ўрган деганларидек, энг емон спортчидан ҳам бир яхши нарса олса бўлади. Кўпчиликнинг орасида, минглаб нигоҳлар кузатиб турганда даврага, ўртага чиқиш учун тизза калтирамайдиган,

ЎЗИНГНИ ЖАМЛАСАНГ...

юрак шу давранинг ҳавосини кўтарадиган бўлиши шарт.

Мен бу йигитларни — Нурхонни ҳам, Хўжамкул акани ҳам илгаритдан биламан. Улар ҳавас ё ишқибозлик йўригида каратэ кўчасига кириб қолишмаган. Каратэ улар учун кун кечирши еки бойиш воситаси эмас, балки ҳаёт тарзига айланган. Қизиг-а, ХАЁТ ТАРЗИ-КАРАТЭ. Нурхон ҳам, Хўжамкул ака ҳам фидойи. Чин маънода каратэ фидойиси.

— Каратэ деб ҳамма нарсадан, ҳамма нарсамдан воз кечдим, — дейди Нурхон.

— Каратэ мен учун ибодат, — дейди Хўжамкул ака. Овози сокин, ортиқча эхтирос сезилмайди.

— Ибодат усуми, ибодатми?

— Ибодат. Бу пайтда Илоҳ ила елғиз қоласан киши.

— Киши?..

— Йўқ, киши — бу у сўз эмас. Кўнгли, ха, ха кўнгли Илоҳ ила мулоқотга киришади. Жисм, вужуд йўқликка чекинади, тарвуздек, олмадек, ёнгоқдек, пистадек кичраяди, энди руҳоният ўса бошлайди, катталашаверади: пистадек ёнгоқдек, олмадек, тарвуздек... Борликда битта кўнгли қолади.

— Каратэ билан йўл-йўлакай шугулланиб бўлмайди, — деб суҳбатни ўза ўзанга буриб юборади Нурхон. — У буткул фидоликни талаб қилади. Чунки каратэ оддий мушталашув эмас, санъат. Каратэда зўр эмас, талантили ва малакали одам галаба қозонади. Умуман олганда, каратэ кимнингдир, айниқса ўзингдан ожиз одам устидан галаба қозониш учун ўрганилмайди. Ўзининг феълдаги иллатларини, хусусан ҳар қанақанги нафсни мағлуб этган кишигина ҳақиқий каратэ устаси мақомига кўтарилади.

Фахмича, Нурхон "Олий мақсад" деган мақом "қомил инсон" тушунчасига уйқаш келади. Дунёда қачонлардир шундай одамлар бўлганлини, энди улардан фақат "қомил инсон" деган тушунча қолганини кўпчилик унутган, билмаган бир замонда каратэчиларнинг бу фикрлари мени хайратга солади. Хар бир зиёли инсон қомилликка ўз йўли, ўз кўчасидан келади. Бу йўл, бу кўча унга, сизга, менга хатлаб беришган. Хар ким ҳар зинада, ҳар поғонада.

— Инглизчани баҳоли қудрат энди

ўргандим. Французчани ўрганаяпман, — дейди Нурхон. — Умуман, инсон умр бўйи толиб бўлиб, табиятга шогирд бўлиб ўтади.

У ҳам, Хўжамкул ака ҳам "жентлмен", яъни маданиятли, айни зиёли айни мунаввар. Гап-сўз, кийим-бош, юриш-туриш — ҳаммасида ҳам. Кузатишимча, каратэ ўз фидоиларини бир қадар кўкка олиб чиқиб қўяди, улар "ерни тарк этиб, осмонда яшай бошлайдилар". Бу, албатта нисбий гап.

— Малайзиядан қолган энг азиз хотира... Ўзбекистон соғинчи. Биз у ерда чинданам Ўзбекистонни

эмас, келиб-келиб каратэдек машаққатли машғулотни танлагансиз? Унинг гўзаллиги, мафтункор жозибаси нимада?

— Чексизлигида, чегарасизлигида. Каратэ қувваи хофизани ўткирлайди, хаёл парвозини юксалтиради. Гўзаллиги — руҳият ва кўнглининг баробар иштирок ва ҳаракатида. Каратэнинг ва умуман оламнинг тўрт кутби мавжуд: рух, кўнгли, ақл, жисмоний қувват. Каратэчи ана шу тўрт кутбининг марказида мустаҳкам тура олса, ўзини дунё билан, ўзи билан боғлайди. Тўрт кутбдан қувват олади ва тўрт кутбга, айни пайтда ҳар тарафга ўзидан қувват таркатади. Бу қувват ҳаёт манбаидир. Бирини икки билан боғлаган ришталарда ҳаёт, тириклик оқади. Шу тариқа дунё бир бутун, яхлит. Заррадан то коинот қадар бир-бири билан узилмас занжир халқларидек, бўғинма-бўғин уланган, боғланган. Дунё бир бутун вужуд. Буни одам ундан ҳеч нарсани ололмайдиган ҳам, қўшолмайдиган ҳам. Борлиқни ҳаракат бир тизимга солиб туради...

— Бир кунда неча соат каратэ билан шугулланасиз?

— 24 соат.

Нурхон ҳайратимизни пайкайди: — Ҳайрон бўлманг. Машғулот залида қўл-оёқларингиз ишлайди. Залдан ташқарида эса қаерда, қай ҳолда бўлмасин, фикр ва юрагингиз каратэ билан шугулланаверади. Мен каратэнинг кўпгина янги усулларини тушимида қўриб, тушимда кашф этман. Эрталаб шу машқни амалда қўллаб кўраман.

— Ўзбек каратэчилигининг бугунги муаммолари...

— Ўзбек тилида қўлланмалар йўқ ҳисоб. Бўлса ҳам, таржима қилинган китоблар. Уларни камситмайман. Бироқ қўлланмалар ўзбек тилига таржима эмас, ўзбекона фикрат равишда яратилиши зарур. Ўзбек каратэчилигининг сир-синоати, услубиятини жамлаб, маълум тартибга солиб, миллий каратэ системасини ишлаб чиқиш пайти келди. Амалда бундай тизим шаклланган. Энди унга яхлит китоб, эҳти-моқ қўлланма тартибини бериш лозим. Яна бир муаммо: бизда ишқибоз, ҳаваскор каратэчилар кўп-у каратэ билимдонлари жуда кўп эмас. Лекин, каратэ хиёнатни кечирмайди.

— Сиз умрингизни каратэга бердингиз, каратэ сизга нима берди?

— Йўл берди, — дейди Нурхон.

Ва стол устида сочилиган эсдалик совғаларни, Малайзияда тушиланган рангли суратлар жойланган тўртми-бешта ихчам албомни тахлашда давом этади. Жавобни эшитиб, ҳаммамиз лол қоламиз. Нурхон инглиз ва француз тилидаги каратэга оид журналларни, китобларни тахлайверади. У жаҳон каратэ оламидаги энг сўнгги янгиликлардан ҳам хабардор бўлишига, каратэдан орта қолмасликка интилади. Суҳбатдошига узок қаттиқ тикилиб қарамайди. Фақат ва бўгин суякларни урилавериб, чинкавериб, пишиб кетган, бармоқлари йўтон, бақувват. Кучли босим тўла новдага ўхшайди.

Боқий Ўзбекистонга Қозоғистондан хуш насимдай бир мужда келди. Нурхон Алматидан сим қокди. Овозида ҳаяжон:

"...Халқаро мусобақа ақунланмоқда. МДХ ва яқин хориж давлатларининг каратэ усталари иштирок этди. Мана, Ўзбекистон байроғи ўн иккинчи марта кўтарилиди! Ун иккита олтин медал! Қомада бўйича биринчи ўрнин олдик!..."

— Нега олдиндан хабардор қилмадингиз?

— Ҳақиқий "сюрприз" бўлсин дедим-да.

Нурхон билан табрик-муборак қилганимиздан сўнг, сўрадим:

— Ҳозир кўнглингиздан нималар кечаяпти?

— Ҳофиздан каратэчининг дўриллаган овозида айтатган кўшиги — таниш оҳанг ва таниш шеър мисралари эшитила бошлади.

Бунга ҳам бир ойча бўлди.

Салим АШҲУР

дан кучли ўнлик сафига олиб ўтдик. Шундай пайтда беллашувдаги бутун чарқоқлар ҳам унутлди. Бу маросим жудаям тантанали ўтди. Хар гап ўзимизнинг гимни эшитганимда кўзимга еш қалқийди. Кувонч ёшлари.

— Республика спорт кўмитаси, каратэ-до федерацияси каратэчиларимизнинг жаҳон чемпионатида иштирок этишлари учун ердан бермадимиз?

— Ердан берди. Эзгу тилка ва ниятлар далдасида устозим Хўжамкул Хўжақулов билан йўл тадоригини кўрдик. Бизга ўзбек спортининг жонқуярлари, миллий каратэ-миз ривожига ҳайрихоҳ инсонлар бегараз

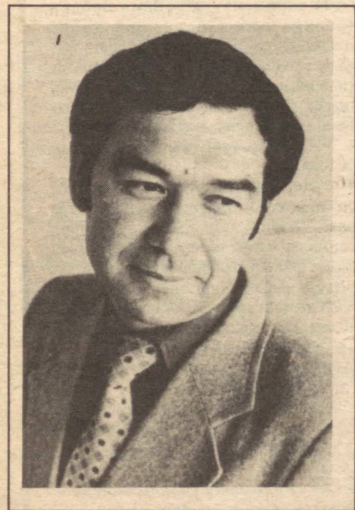
Таниқли шоирлару ёзувчиларнинг ижоди билан бирга ҳаёти ҳам ҳамиша муҳлислари учун қизиқарли бўлган. Шулар боис, улар иштирок этган воқеалар, топиб-топиб айтган гаплари эл орасида тезда нақл, ҳангома бўлиб тарқалиб кетади. Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмасининг 60 йиллик тўйига қизгин тайёргарлик кечаётган бир пайтда тўёна сифатида ушбу ҳангомалардан бир туркумини сизга тақдим этишни лозим топдик.

ТАХРИРИЯТ

**ДЕВОРНИНГ ҚУЛОФИ
БОР**

Моҳир шифокор, ҳаваскор шоир Иброҳим Мусаев бир куни уйдагазгал машқ қилиб ўтирган эди. Андижондан қадрдон дўсти келиб қолди. Табиатан меҳмондўст, дилкаш инсон бўлган дўхтир дўстини кўриб, суюниб кетди. Дўсти шошиб турган экан, ичкарига киришга кўнмади. Аммо мезбон уни кўярда қўймай уйга олиб кирди. Дуойи фотиҳадан сўнг меҳмон яна шошаётганини айтиб узр сўради.

Ошхонага бирров чиққан Иброҳим акадан хотини сўради:

— Нима овқат қилай, дадаси?
— Овқатга қолгиси йўқ, шекилли, — деди Иброҳим ака бошини қашлаб, — майли, сен гўё овқат қилаётган бўлиб қозонингни тарақ-туруқ қилиб тураверчи, у ёғи бир гап бўлар...

«Розетка» туйнугидан бу маслаҳатни беихтиёр эшитиб турган меҳмон шундай гап қотди:

— Э, «тарақ-туруқ» ҳам керак эмас, овора бўлманглар!

Хижолат бўлган мезбон энди девзирадан ош дамлаб, яхшилаб сийламагунча меҳмонни қўйиб юбормади.

СУРБЕТ КЎНҒИЗЛАР

Ёзувчи Саъдулла Сиёев Дўрмондан бошқа адиблар қатори дала-

ҳовли учун ер олди. Қишлоқда тугилиб ўсган ёзувчи эрта баҳордан ерга астойдил ишлов бериб, картошқа экади. Ўзича неча қоп ҳосил олишини чамалаб юрган эди, кутилмаганда экинга Колорада кўнғизи деб аталмиш бир офат тушади. Бу ҳашорат жуда очофат бўлар экан, ҳаш-паш дегунча яшил япроқларни кемтик қилиб, кемириш-

Шодмон ОТАБЕК

**ДЎРМОН
ҲАНГОМАЛАРИ**

га тушади. Саъдулла ака олдинга бола-чақаси билан кўнғизларни биттадан териб йўқ қилолмагач, ҳар хил захарли дориларни сепиб кўрди—бўлмади. Кўнғизнинг жони жуда қаттиқ экан, захар-пахарга қараб ўтирмай ҳужумни давом эттирверди.

Кимдир аччиқ қалампирни сувга эритиб сепинг деди. Шундай қилиб кўрдию баттар бўлди. Қалампирдан кўнғизларнинг баттар иштаҳаси очилиб кетди. Ахийри яқин бир оғайниси кўнғизлар устига цемент сепинг, очофатлар ичи қотиб ўлади деди.

Саъдулла ака қани, шундаям ўлмай кўр-чи дея картошқа устига оппоқ қилиб бир қоп цементни аямай чангитиб чиқди. Ўзи ҳам бўларича бўлди.

Эрталаб томорқасига келган Саъдулла ака ҳайратдан донг қотди. Картошканинг бир дона ҳам соғ япроғи қолмаган, чўлтоқ супургидек диккайиб қолган картошқа чўпларида сурбет кўнғизлар тантанавор визиллаб, рақсга тушар эди.

Саъдулла ака на йиғларини, на куларини билмай, тажанг-дилтанг турган эди, кўшнилардан бири яна шундай маслаҳат берди:

— Битта нарсани ҳисобга олмасизда, кўшни. Ахир цементга сув кўшмасангиз бетон қорилмайди-ку. Шунинг учун энди кўнғизлар устига сув сепиб чиқинг.

ТИШИ ЎТМАЙДИ

Дарвешсифат адиб Маҳкам Маҳ-

муд Андижоний ишлаб ўтирган «Мулоқот» журнали таҳририяти хонасига бир ёш қаламкаш кириб келади. У Маҳкам аканинг столи четида турган нодир китобларга кўзи тушгач, улардан бирини кўлга киритмоқчи бўлиб, сўради:

— Маҳкам ака, менга Свифтни бериб турсангиз?

Маҳкам ака севимли адиблар китобини ҳар кимга ҳам беравермас эди. Бу журналистнинг ўзига анча бино қўйган, энгилтак йигит эканлигини билгани учун гапни айлантиради.

— Ука, сизнинг ҳали Свифтни ўқишингизга эртароқ. Ҳозир ўқисангиз тишингиз ўтмайди, — де-

ди.

Журналист ҳам бўш келмади.
— Яқинда бир оғриқ тишимни олдириб келдим, китобни бераверин!

Маҳкам Маҳмуд кулимсираб, ўзича тортишувга нуқта қўйган бўлди.

— Тиш олдирган бўлсангиз, энди ундан баттар ўтмайди!..

ГАП КЕЛСА

Бетақдор истеъдод соҳиби бўлган актёр Соиб Хўжаев роллар ижро этаётганда ўзидан кўп сўзларни қўшиб юборар, бунинг учун раҳбарлардан дакки эшитар эди. Мажлислардан бирида бундай ўзбошимчалиги учун қаттиқ огоҳлантирилди.

Эртаси куни бир спектаклнинг репетициясида Соиб Хўжаев Суръат Пўлатовни зиндонга олиб тушадиган саҳнани машқ қилишайётган экан. Устоз шундай дедилар:

— Суръатжон, шу ерда мендан бир оғиз «Бу ер нега қоронғу?» деб сўраб қўйгин. Муаллиф буни эсидан чиқарган кўринади.

— Хўп бўлади, устоз.

Эртаси куни ўша спектакл саҳнада ўйналаётганда С. Пўлатов зиндонда ўша саволни берибди:

— Ие, бу ер нега қоронғу?

Худди шу саволни кутиб, ўқланган милтиқдек шай бўлиб турган устоз шундай дермиш:

— Нима, бу ер сенга энангнинг уйимиди чироқ ёқиб қўядиган!

Абдураззоқ ОБРЎЙ

**ЖОНҚОВУЛНИНГ
КАМПИРИ
туркумдан**

Шамолласам аксираман,
Буриндан сув оқади.
Кампиримнинг аччиққина
Мастоваси ёқади.
Момонгизни танийсизлар,
Оғзида бир тиши йўқ.
Мени йўлга солишдан
Унинг бошқа иши йўқ.
Ўтиролмас бир жойда ҳеч,
Ҳар куни кир ювади.
Кўяди у гаплашмай ҳам
Орқаси тутса баъзан.
Чатоқ бўлар уйимизда
Қайнамай қолса қозон.
Носдан роса отиб олиб
Узоқ-узоқ ўйлайман.
Уни гапга солмагунча,
ҳол-жонига қўймайман.
ўзи ёмон кампирмас-у,
Мақтов гап ёқар мойдай.
— Кўзинг хира бўлса ҳамки
Сулувсан, — дейман, —
ойдай.
Шундан сўнг у роса юмшар,
Ширин овқат қилади.
Кампирининг тилини-чи,
Каминангиз билади.
Бизлар иноқ чол-кампирмиз,
Хуш кўрмаймиз жанжални.
Неча марта биргаликда
Ҳайдаганмиз ажални.
Бу дунёда бирор одам
Ҳеч ёмон қаримасин.
Қариганда уйларидан
Бахт-иқбол аримасин.
Ҳамиша бут бўлсин дейман
Қозон-у капкирлари.
Ёнларида юрсин доим
Чолларнинг кампирлари.
Шамолласам акс ураман,
Буриндан сув оқади.
Кампиримнинг аччиққина
Маставаси ёқади...

МАНЗИЛИМИЗ:

700078, Мустақиллик майдони,
5-бино.

Телефон: 39-43-95
Эркин ЭШОНҚУЛОВ
навбатчилик қилди
Обуна индекси - 64654
Буюртма Г-0077. 23566 нусхада чоп
этилди. Офсет усулида босилди.
Формати А-3, ҳажми 2 босма табақ.

ТАХРИРИЯТ

Муассислар: Ўзбекистон
Республикаси болалар
жамғармаси ва Халқаро
«Соғлом авлод учун» хайрия
жамғармаси

Газетамиз ҳомийси Ўзбекистон Республикаси
Болалар жамғармасининг «Чинор» илмий ишлаб
чиқариш бирлашмаси.

Таҳририят келган хатларга ёзма жавоб қайтармайди.
Шунингдек, фуқаролар билан ташкилотлар ўртасида
воситачилик ҳам қилмайди. Газетамиздан олинган
маълумотлар «Оила ва жамият» дан деб кўрсатилиши
шарт